

Motion till riksdagen
2005/06:Kr245

av **Camilla Sköld Jansson m.fl. (v)**

Organisationsstöd och jämställdhet

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Inledning	2
4	Den nationella jämställdhetspolitiken	2
5	Statliga bidrag till ideella organisationer	3
6	Krav på statistik och analys.....	4

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återrapporteringskrav avseende fördelning och innehåll ur ett könsmaktsperspektiv för organisationer och föreningar som uppstår statsbidrag, samt för bidragsgivande myndigheter och organisationer.

3 Inledning

Jämställdhet är en demokratifråga, som handlar om makt och inflytande, om rättvisa och fördelning av ekonomisk och politisk makt mellan kvinnor och män. Jämställdhet är således ett ideal dit vi vill nå. I vägen för detta ideal står idag könsdiskriminering och förtryck som begränsar såväl individer som samhällsutveckling. Sverige är fortfarande ett samhälle som systematiskt underordnar kvinnor och överordnar män. Den jämställdhetspolitik som funnits formulerad i över tre decennier har lett till vissa framsteg, men allt för många samhällssfärer har dock förblivit opåverkade.

En viktig del av det befintliga jämställdhetsarbetet utgår från staten, med regering, myndigheter och kommuner som centrala aktörer. Vänsterpartiet anser att deras arbete i högre grad skall integrera en feministisk analys, och att det bör ställas krav på respektive aktör att så sker. Riksdagen har slagit fast att jämställdhetspolitiken skall inta en mer feministisk inriktning. För att åstadkomma detta är det bland annat nödvändigt att regeringen skärper kraven på analysarbetet och på de insatser som bedrivs. Det gäller både i det interna arbetet och det som bedrivs genom myndigheter och verk samt i de krav som ställs på de organisationer som uppstår statligt stöd.

4 Den nationella jämställdhetspolitiken

I sin skrivelse Jämt och ständigt (2002/03:140) konstaterar regeringen följande:

Trots en lång historia av aktivt jämställdhetsarbete präglas vårt samhälle fortfarande av en könsmaktsordning. Arbetet måste fortsättningsvis ges en mer feministisk inriktning. Det innebär att vi måste vara medvetna om att det råder en könsmaktordning, att kvinnor är underordnade och män är överordnade, och vilja förändra den. Denna struktur har inte förändrats, trots att kvinnors och mäns representation på vissa samhällsområden kvantitativt sett närmast sig varandra. Om vi inte bryter dagens könsmaktsordning kommer vi inte att uppnå ett jämställt samhälle. Arbetet med att öka representationen av kvinnor på beslutsfattande positioner och att få fler kvinnor till arbetsmarknaden har inte alltid inneburit att kvinnor fått tillgång till reell makt. Jämn representation mellan kvinnor och män är fortfarande viktigt men vi måste även rikta in oss på maktfrågor. Utmaningen i jämställdhetsarbetet framöver måste således vara att förändra kvinnors och mäns kvalitativa rättigheter och möjligheter.

Insikten om att maktperspektivet är en första utgångspunkt för att skapa grundläggande förändringar i samhället är nödvändig. Jämställdhetsintegrering, eller gender mainstreaming, har hittills varit den dominerande metoden för att undanröja könsdiskriminering på både europeisk, nationell och regional nivå. Metoden har som utgångspunkt att ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra all verksamhet. Jämställdhetsintegrering innebär att den som har ansvar för en verksamhet, även har ansvar för att integrera ett könsperspektiv i verksamheten.

Jämställdhetspolitiken har utvärderats i Makten att forma samhället och sitt eget liv (SOU 2005:66) där det konstateras att jämställdhetsintegrering inte har kopplats till de övergripande jämställdhetsmålen på ett tillräckligt sätt. Konsekvensen blir bland annat brister i uppföljningen av jämställdhetspolitiken, brist på samordning mellan olika myndigheters jämställdhetsinsatser, brist på kunskapsförmedling och stöd, brist på stöd till det regionala jämställdhetsarbetet och en uppsplittrad bidragsgivning.

Vänsterpartiet har i andra motioner bland annat pekat på bristerna i mainstreaming som förhärskande metod i ett feministiskt förändringsarbete. Den föreliggande motionen behandlar endast frågan om vilken förändring som är nödvändig när det gäller fördelning av offentliga medel till ideella organisationer.

5 Statliga bidrag till ideella organisationer

Bristerna i att integrera ett könsmaktsperspektiv visar sig tydligt när det gäller den statliga bidragsgivningen. I utredningen Kvinnors organisering (SOU 2004:59) framkommer det att i hela 73 procent av de redovisade statliga bidragstyperna varken fanns något krav på specifik redovisning eller annan bedömning kring jämställdhet i bidragsgivningen av statliga medel. Endast i 5 av 66 bidragsförordningar och/eller förordningsmotiv fanns något kriterium som reglerar jämställdhet. Av bidragsgivarna redovisar 56 procent att det inte görs några bedömningar eller redovisningar kring jämställdhetsperspektivet över huvud taget.

Utredningen tar upp ett antal aspekter som är problematiska när det gäller bidragssystemens brister. Det handlar först och främst om att få bidragsgivare har könsuppdelad statistik, inte heller ges riktlinjer eller återrapporteringskrav kring jämställdhet vid bidragsgivningen. Detta faktum försvårar och omöjliggör i många fall uppföljning av huruvida jämställdhetsperspektivet beaktas. Det visar sig också att den statistik som finns inte alltid används när givarna skall bedöma fördelningen av statsbidraget ur ett jämställdhetsperspektiv. Vänsterpartiet vill betona att könsuppdelad statistik är central för att tydliggöra villkor och resursfördelning mellan kvinnor och män, och att denna kunskap är viktig när man vill få till stånd en förändring. Vänsterpartiet delar den aktuella utredningens analys att det är av största vikt att ett jämställdhets- och könsmaktsperspektiv tydligare integreras i folkrörelsepolitiken och i den statliga bidragsgivningen.

Fel! Okänt namn på

6 Krav på statistik och analys

Ett grundkrav för organisationer och deras verksamheter är att de ska bedrivas i demokratiska former, till exempel skall alla medborgare ha möjlighet att engagera sig. Vänsterpartiet vill framhålla att jämställdhet mellan könen är grundläggande i en verklig demokrati. Slutsatsen i den statliga utredningen (SOU 2004:59) – att intresset bland de ideella organisationerna för frågor om jämställdhet är begränsat, och av många ses som en ”icke-fråga” – måste tas som ett tydligt tecken på att det finns strukturella problem i organisationerna och i den svenska folkrörelsen. Vänsterpartiet menar att såväl folkrörelser som andra organisationer bör uppmärksammas på detta förment ”könsneutrala” förhållningssätt och vilka konsekvenser det får för jämställdheten i organisationerna. Om ojämlikheten mellan flickor och pojkar samt kvinnor och män inte synliggörs riskerar organisationerna att istället återskapa och i sämsta fall förstärka ojämlikheten.

Den jämställdhetspolitiska utredningens förslag (SOU 2005:66) är bland annat en minskning av jämställdhetsmålen från sex till fyra delmål. Ett av delmålen är att ... kvinnor skall ha samma möjligheter som män att uttrycka sitt samhällsengagemang. Det handlar om att vara aktiv i sådant som politiska församlingar, folkrörelser och i fackföreningsrörelsen. Vidare handlar det om kvinnors lika möjligheter att delta i det som formar våra föreställningar, tankar och idéer om oss själva och vårt samhälle. Det gäller kulturen, utbildningen och folkbildningen.

Utredningen föreslår också att de nationella jämställdhetsmålen skall översättas till regionala jämställdhetsmål. I detta arbete bör till exempel föreningsliv, organisationer, församlingar och samfund involveras.

Statens stöd till ideella organisationer uppgår årligen till ca 7,4 miljarder kronor. Sveriges starka folkrörelse- och organisationstradition skall självklart omfattas av de jämställdhetspolitiska målen. Vänsterpartiet delar utredningen Kvinnors organiserings (SOU 2004:59) syn på att det behövs särskilda krav från regeringen gällande bidragsfördelningen. Det handlar dels om krav på att kön skall finnas med som kategori i fördelningen av bidrag, dels om att utveckla kunskapen om könsmaktsanalysen och integrera den i folkrörelsepolitiken och dess verksamhet. De demokratiska förtjänsterna av detta är viktiga.

Vänsterpartiet menar sammanfattningsvis att särskilda återrapporteringskrav – som tar sikte på fördelning och innehåll ur ett könsmaktsperspektiv – måste införas och tydliggöras för organisationer och föreningar som uppstår statsbidrag. Återrapporteringskraven bör införas i förordningarna och regleringsbrevens för varje statsbidrag och skall ses som ett förtydligande av det krav på demokratisk organisation som finns i de flesta statsbidragsförordningar. Analogt med detta skall könsdifferentierad statistik krävas vid återrapportering för bidragsgivande myndigheter och organisationer som uppstår statliga bidrag, på såväl central som på regional nivå.

Slutligen skall organisationerna redovisa hur resurserna fördelas ur ett könsmaktsperspektiv, dvs. samtliga organisationer som får offentligt stöd skall göra kvalitativa utvärderingar ur ett könsmaktsperspektiv av verksam-

Fel! Okänt namn på

heten i föreningarna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till
känna.

Stockholm den 28 september 2005

Camilla Sköld Jansson (v)

Britt-Marie Danestig (v)

Ulla Hoffmann (v)

Kalle Larsson (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Elina Linna (v)